

FORVALTNINGSPLAN FOR ROVVILT I HEDMARK

HØRINGSUTKAST

Rovviltnemnda i Hedmark
Januar 2006

Innholdsfortegnelse

Forord

1. Innledning	3
2. Nasjonal politikk for forvaltning av rovvilt	4
2.1 Rammer for forvaltning av rovvilt	4
2.2 Myndighets- og ansvarsfordeling i forvaltningen	4
3. Utbredelse av sau, tamrein og rovvilt i Hedmark	6
3.1. Utbredelse og omfang av sau og tamrein	6
3.2. Utbredelse av rovvilt	7
4. Hovedutfordringer for Hedmark	8
5. Mål	8
6. Strategier for forvaltning	8
6.1. Geografisk differensiert forvaltning	8
6.2. Generelle strategier for forebyggende tiltak	12
6.3. Tiltak rettet mot allmennheten, utmarksbrukere og kommuner	14
6.4. Overordnet strategi ved fordeling av økonomiske midler	15
7. Samordning av virkemidler	16
7.1 Landbrukets tilskuddsordninger	16
7.2 Samordning	17
8. Kunnskapsbehov	17
9. Rovviltnemndas overordnede politiske signaler	18
10. Oppsummering	20
Vedlegg: Mindretallets forslag til differensiert forvaltning	21

1 INNLEDNING

De regionale rovviltnemndene er statlige nemnder oppnevnt av Miljøverndepartementet. Sekretariatet for rovviltnemndene er lagt til en fylkesmann i hver region. Nemndene har etter forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005 et viktig ansvar for rovviltforvaltningen i regionen. I henhold til forskriften skal nemnda utarbeide en forvaltningsplan som skal legge til rette for å nå fastsatte bestandsmål samtidig som en sikrer forutsigbarhet for berørte parter, herunder landbruk, reindrift og utmarksbaserte næringer.

Norge er forpliktet til å ivareta store rovdyr gjennom internasjonale avtaler. Forpliktelsene er operasjonalisert gjennom nasjonale mål, brutt ned på regionale mål. Den regionale forvaltningsplanen skal bygge på de nasjonale bestandsmål for de enkelte rovviltartene i regionen. Forvaltningsplanen skal ifølge forskriften legge vekt på en langsiktig geografisk differensiering som innebærer et best mulig skille mellom beitedyr og faste forekomster av rovvilt, basert på en avveining av de kryssende hensyn som skal ivaretas.

Forvaltningsplanen skal vise hvordan rovviltnemnden vil prioritere midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak innenfor regionen i tråd med prinsippet om differensiert forvaltning. Planen skal også gi anbefalinger om bruken av landbrukspolitiske og reindriftspolitiske virkemidler innenfor regionen for å bidra til en samordnet virkemiddelbruk og reduserte tap og konflikter. For region 4 (Østfold, Oslo og Akershus) og 5 (Hedmark) skal de regionale forvaltningsplanene samordnes for å sikre en helhetlig og bærekraftig forvaltning av ulv med lavest mulig tap og konflikter. Strategiene for ulveforvaltningen er derfor utarbeidet i samarbeid med region 4.

Kapittel 6 - Strategier for forvaltning er en sentral del av forvaltningsplanen. I dette kapittelet fremgår det hvilke prioriteringer og føringer rovviltnemnda vil legge til grunn for sin forvaltning av rovvilt og tilskuddsordningene i tiden framover, samtidig som dette også vil være førende for deler av fylkesmannens saksbehandling. Rovviltnemnda vil dessuten gjennom planen peke på noen problemstillinger som ligger innenfor områder der nemnda ikke har myndighet, men som har betydning for konfliktnivået i forhold til rovvilt. Disse politiske signalene fremgår av kapittel 9 – Rovviltnemndas overordnede politiske signaler.

2 NASJONAL POLITIKK FOR FORVALTNING AV ROVVILT

2.1 Rammer for forvaltning av rovvilt

Dagens forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn bygger på St.meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* og Stortingets behandling av denne. I Stortingsmeldingen legger Regjeringen opp til en todelt målsetting, det vil si en rovviltpolitikk som skal sikre både bærekraftige rovviltbestander, og en fortsatt aktiv og allsidig bruk av utmarksressursene og en opprettholdelse av levende lokalsamfunn. Stortinget har vedtatt at det fortsatt skal være mulig med levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt, og det skal legges opp til en forvaltning av de fire store rovdyrene som gjør det mulig å fortsatt drive med småfehold i områder med rovdyr. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter. Det legges vekt på økt forutsigbarhet for alle som berøres av rovviltpolitikken, økt lokal aksept, reduserte tap av husdyr og tamrein og økt alminneliggjøring av rovviltforvaltningen gjennom åpning for nye fellingsformer når bestandssituasjonen tillater dette.

Stortinget har fastsatt et nasjonalt mål for antall årlige ynglinger for hver rovviltart. Disse bestandsmålene er 65 årlige ynglinger av gaupe, 39 årlige ynglinger av jerv, 15 årlige ynglinger av bjørn og 3 årlige ynglinger av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv. For ulv kommer grenseflokkene i tillegg. Stortinget fastsatte også grensene for forvaltningsområdet for ynglende ulv, som berører fylkene Oslo, Østfold samt deler av Akershus og Hedmark. Ved forskrift om forvaltning av rovvilt er de nasjonale bestandsmålene fordelt på de åtte regionene. For Hedmark er de nasjonale bestandsmålsettingene (for gaupe, jerv, ulv og bjørn):

- 10 årlige ynglinger av gaupe
- 5 årlige ynglinger av jerv
- 3 årlige ynglinger av bjørn
- 3 årlige ynglinger av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv i samarbeid med region 4
- For kongeørn er målsettingen å holde bestanden på dagens nivå, dvs omkring 70 hekkende par.

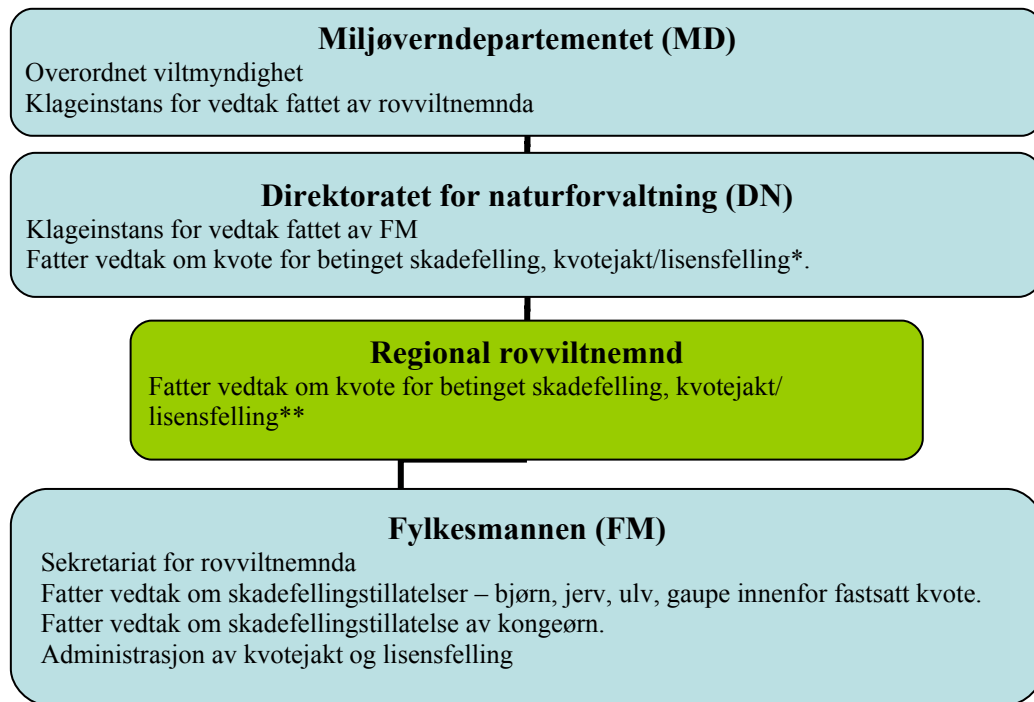
2.2 Myndighets- og ansvarsfordeling i rovviltforvaltningen

Forskrift om forvaltning av rovvilt gir bestemmelser omkring bestandsmål, forvaltningsregioner og rovviltnemnder, om forvaltningsplan, jakt og fellingsformer samt administrative bestemmelser. Forskriften definerer bl.a. på hvilke områder og under hvilke forutsetninger de ulike forvaltningsorganer har myndighet til å fatte vedtak som gjelder felling av rovvilt.

Rovviltnemnda har etter §§ 7, 8, 10 og 11 myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling, lisensfelling og kvotejakt når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. fig. 1. Miljøverndepartementet er klageinstans for vedtak fattet av rovviltnemnda. Fylkesmannen har myndighet til å iverksette fellingstillatelse (§ 9) innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemnden eller Direktoratet for naturforvaltning for å forhindre framtidig skade på husdyr og tamrein. Fylkesmannen kan gi tillatelse til felling av enkeltindivider av kongeørn

som volder vesentlig skade på bufe eller tamrein (§ 12). Direktoratet for naturforvaltning er klageinstans for vedtak fattet av fylkesmannen.

Rovviltnemnda vedtar årlig en fordeling av rammen for forebyggende og konfliktdempende tiltak på ulike sorter tiltak i tråd med strategiene i forvaltningsplanen. Fylkesmannen behandler de enkelte søknadene om tilskudd til konkrete tiltak.

*Når bestandsmålsettingen for regionen ikke er oppnådd. DN kan delegere myndigheten dersom det foreligger en vedtatt forvaltningsplan for rovvilt.

**Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om slik kvote når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen.

Fig. 1. Skisse over myndighetsforhold ved felling og jakt på rovvilt.

3 UTBREDELSE AV SAU, TAMREIN OG ROVVILT I HEDMARK

3.1 Utbredelse og omfang av sau og tamrein

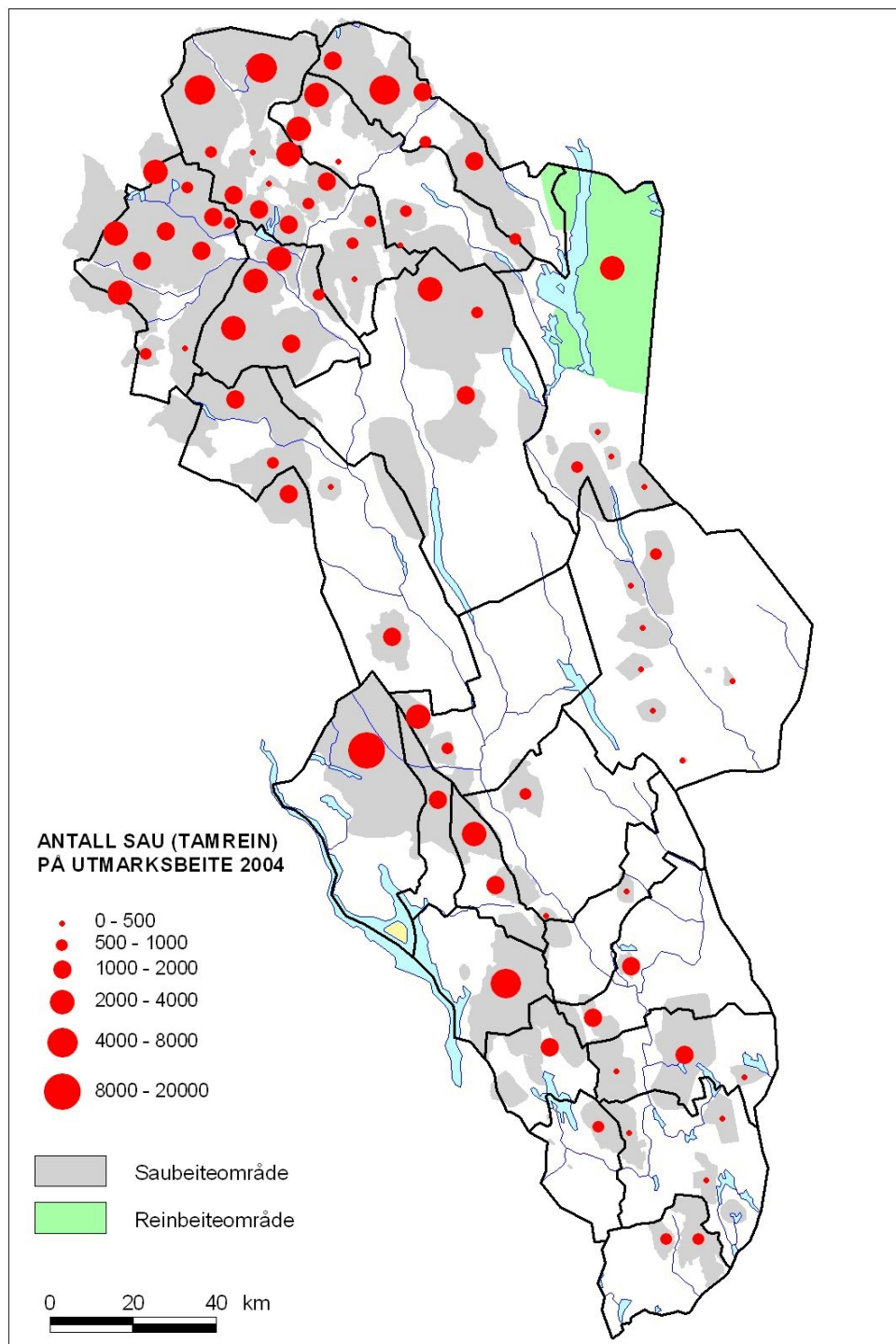

Fig. 2. Utbredelse av beiteområder for sau og tamrein, samt omfang av dyr på beite (2004).

3.2 Utbredelse av rovvilt

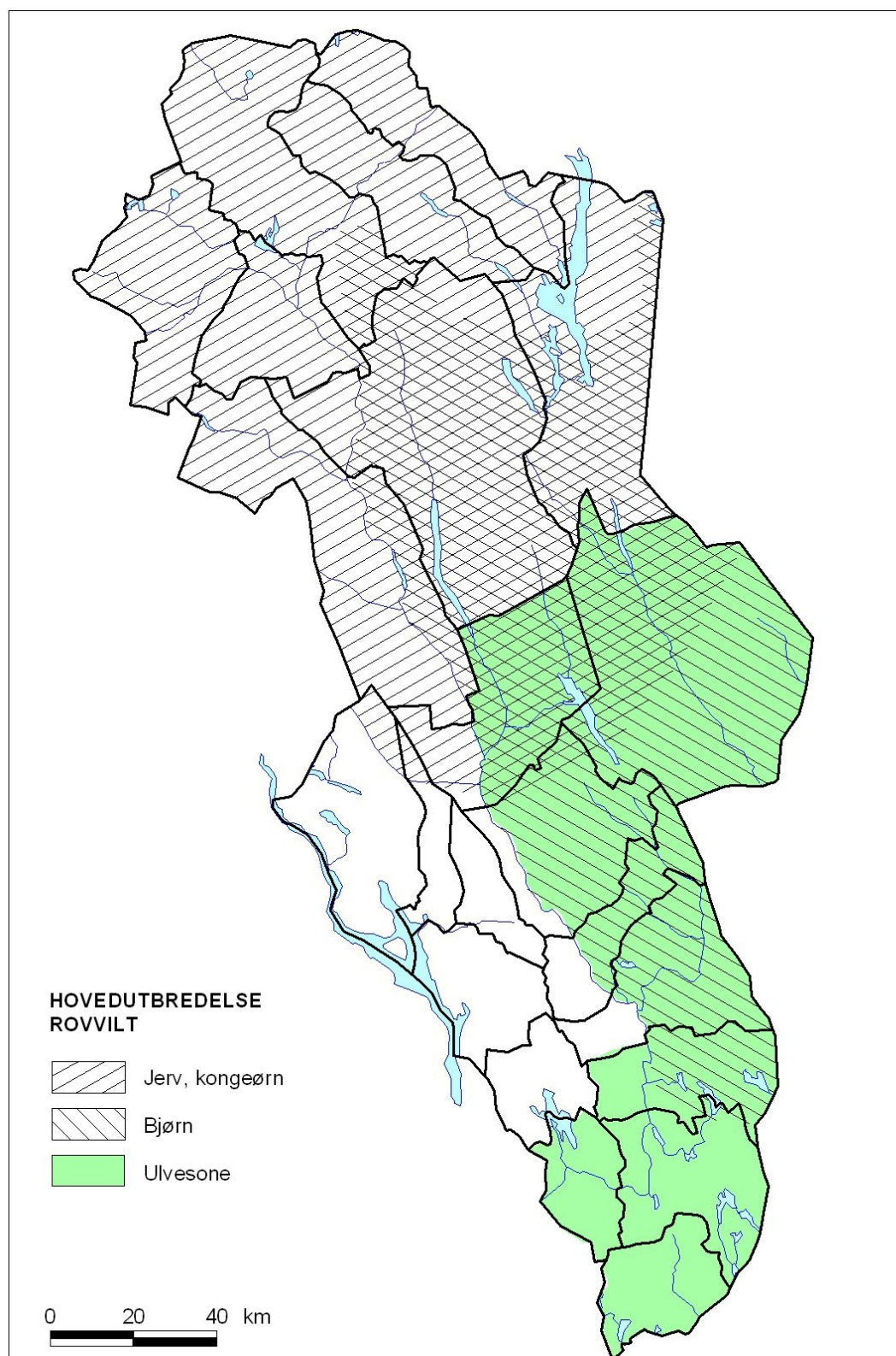

Fig. 3. Hovedutbredelse av jerv, kongeørn og bjørn i Hedmark, samt fastsatt forvaltningsone for ulv.

4 HOVEDUTFORDRINGER I HEDMARK

- Å redusere årlige tap av husdyr og tamrein til rovvilt
- Å nå bestandsmålsettingene for regionen for gaupe, ulv (felles målsetting med region 4) og bjørn samt opprettholde bestanden av jerv og kongeørn.
- Å skape forutsigbarhet for berørte husdyr- og tamreineiere
- Å redusere interessekonflikter i forhold til allmennheten og jaktinteresser
- Å ha gode nok bestandsregistreringer av store rovdyr som beslutningsgrunnlag for forvaltningsvedtak
- Å normalisere rovviltforvaltningen, og bidra til forståelse for at forekomst av rovvilt også kan være en ressurs for regionen

5 MÅL

- Forvaltningsplanen og oppfølging av denne skal bidra til å dempe konfliktene mellom næringsinteresser og rovvilt, samtidig som bestandsmålsettingene for rovvilt i regionen skal oppfylles
- Forvaltningsplanen skal bidra til å løse utfordringene i forhold til andre samfunnsinteresser og bidra til bedre forståelse for rovviltforvaltningen
- Forvaltningsplanen skal øke forutsigbarheten i forvaltningen

6 STRATEGIER FOR FORVALTNING

6.1 Geografisk differensiert forvaltning

Hovedutfordringen knyttet til rovvilt i Hedmark er skadeutviklingen og skadeomfanget på husdyr og samisk tamreindrift. En langsiktig geografisk differensiert forvaltning skal føre til reduserte skader gjennom et best mulig skille mellom beitedyr og faste forekomster av rovvilt.

Geografisk differensiering innebærer at det foretas en inndeling av regionen i områder med noe ulike virkemiddelbruk. Hensikten er å bidra til en langsiktig og målrettet strategi for rovviltforvaltningen som kan gi lavere tap av husdyr og tamrein grunnet rovvilt. Dette vil være med på å normalisere rovviltforvaltningen, men forutsetter en samordning av virkemiddelbruken på tvers av regionene.

Kriterier for inndeling av Hedmark i forvaltningsområder:

- Tetthet og omfang av beitedyr, samt beitegrunnlaget
- Samisk reinbeiteområde
- Forekomst av rovviltbestander i dag
- Forventet utvikling og utbredelse av rovviltbestandene
- Forvaltningsområdet for ulv
- Hvilke tiltak som er realistiske å gjennomføre i ulike områder i forhold til økonomiske og juridiske virkemidler

Den nasjonale rovviltpolitikken medfører også utfordringer i forhold til andre viktige samfunnsinteresser og –mål, for eksempel i forhold til jaktutøvelse, utmarksnæring og friluftsliv. Det blir viktig å minimere konflikter også på disse områdene. Dialog med lokale aktører, gjensidig

informasjons- og kunnskapsoppbygging, deltakelse i bestandsregistrering mv. vil være viktig for å finne løsninger på problemene.

Hedmark deles inn i tre forvaltningsområder:

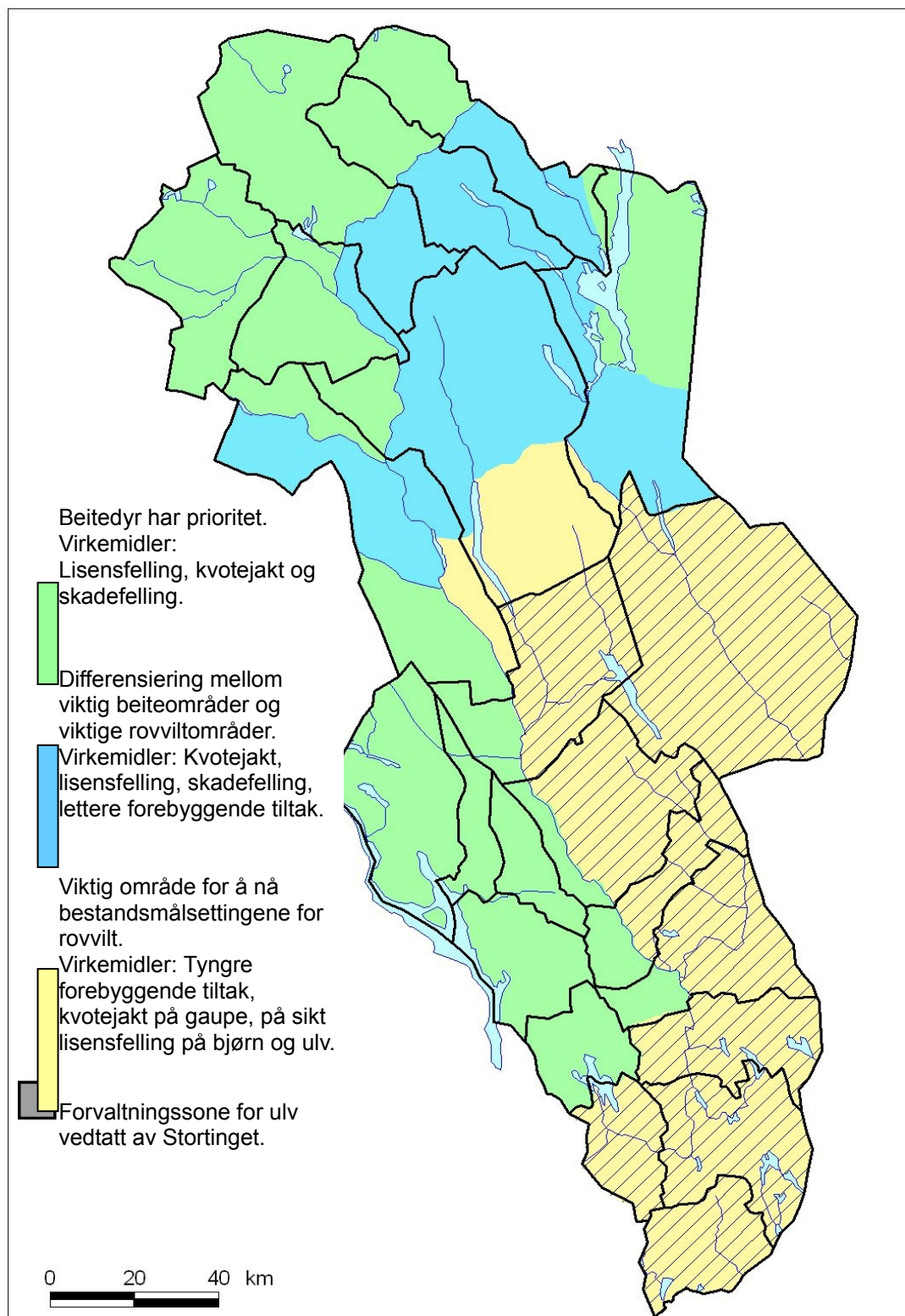

Fig. 4. Kart over inndeling i forvaltningsområder for en differensiert forvaltning av rovvilt

Grønt område:

Om beitedyr og rovvilt:

Den delen av fylket som skal prioriteres med hensyn på beitedyr og det samiske reinbeiteområdet. Ca 77% (93.000) av sauen i Hedmark, samt samisk tamrein beiter innenfor dette området. Virkemidlene i grønt område er i første rekke lisensfelling, kvotejakt og skadefelling.

Det skal ikke etableres par eller familiegrupper av ulv innenfor området. Det skal ikke tillates yngling av jerv utover det som er nødvendig for å fylle bestandsmålsettingen for jerv. Det kan tillates yngling av gaupe og kongeørn.

Strategier for forebyggende tiltak:

- Kvotejakt på gaupe
- Lisensfelling av jerv, bjørn og ulv
- Skadefelling
 - Terskelen for å iverksette fellingstillatelse i grønt område skal være lavere enn i blått og gult område for alle arter. Innenfor det samiske tamreinområde finnes det få andre tilfredsstillende løsninger for å redusere tap i en akutt situasjon.
 - Området vil prioriteres dersom Direktoratet for naturforvaltning vurderer hiuttak av jerv, jf § 13 i forskriften
 - Terskelen for å iverksette fellingstillatelse på ulv skal være lav på grunn av det store skadepotensialet.
 - Med nødvendig kunnskaper og oversikt over kongeørnbestanden og hvilke individer som gjør skade, kan det i enkelttilfeller være aktuelt å ta ut skadegjørende individ, jf kap 8.
- Ekstraordinært tilsyn ved akutt skade
- Akutt tidlig sankning ved større skadesituasjoner
- Området er lavere prioritert ved tildeling av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak

Blått område:

Om beitedyr og rovvilt:

Det vil være faste forekomster av rovvilt, med unntak av ynglende ulv, i blått område. Det skal være mulig å ha sau og storfe fritt på utmarksbeite, men det må forventes noe tap til rovvilt. Ca. 16% (18.800) av sauen i Hedmark beiter innenfor blått område. Forvaltningen differensieres mellom viktige beiteområder for sau og viktige områder for yngling av rovvilt. Kvotejakt, lisensfelling, skadefelling samt lettere forebyggende tiltak som tidlig sankning av sau og ekstraordinært tilsyn er de aktuelle virkemidlene.

Det skal ikke etableres par eller familiegrupper av ulv i området. Det kan tillates yngling av bjørn og gaupe. Det skal tillates yngling av jerv og kongeørn. Området er spesielt viktig for oppnåelse av bestandsmålsettingen for jerv.

Forts. neste side

Forts. blått område:

Strategier for forebyggende tiltak:

- Skadefelling
 - Terskelen for iverksettelse skal være høyere for jerv og bjørn innenfor blått område enn innenfor grønt område. For ulv vil terskelen i blått område være lavere enn i gult område. Terskelen for å iverksette fellingstillatelse skal for alle arter være lavere enn hva som ellers ville være tilfellet i dette området når det gjennomføres større statlig finansierte fellesprosjekt med flytting av sau til annet utmarksbeite eller inngjerding av større utmarksarealer.
 - Terskelen for å iverksette fellingstillatelse på stasjonær ulv skal være lav i viktige beiteområder i dette området på grunn av det store skadepotensialet.
- Tidligere sankning av sau som går fritt på utmarksbeite i jerveområder
- Ekstraordinært tilsyn ved akutt skade
- Kvotejakt på gaupe
- Lisensfelling av jerv, bjørn og ulv
 - Lisensfelling av jerv må ta hensyn til at dette området skal bidra til oppnåelse av bestandsmålet for arten.
 - Lisensfelling av bjørn vil i første omgang gjennomføres utenom grensetraktene i Hedmark og utenom der det registreres forekomst av ynglende binne(r).
 - Lisensfelling ulv (felles strategi)
- Området prioriteres ved tildeling av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak

Gult område:

Om beitedyr og rovvilt:

Viktig område for at Hedmark skal oppfylle sine forpliktelser for de nasjonale bestandsmålsettingene for rovvilt. I dette området må det påregnes tyngre forebyggende tiltak som beiting på inngjerdet areal. Omfanget av sau som beiter innenfor gult område er på ca. 7% (9.000). Virkemidlene vil i hovedsak være knyttet til tiltak rettet mot beitedyrene. Det vil kunne gis skadefellingstillatelser i spesielle skadesituasjoner. Kvotejakt på gaupe er aktuelt å gjennomføre, og på lengre sikt lisensfelling på bjørn og ulv.

Området er spesielt viktig for oppnåelse av bestandsmålsettingene for ulv og bjørn. Det tillates yngling av alle rovviltartene, men utenfor forvaltningsområdet for ulv (skravert på fig. 3) skal ikke arealer berøres med mer enn halvparten av reviret (jf. forvaltningsforskriften § 3). Bjørn gis et sterkt vern i grensetraktene for å oppnå bestandsmålsettingen om 3 årlige ynglinger.

I reviområder for ulveflokker skal det likevel kunne gjennomføres uttak av de øvrige tre artene for å unngå store ekstrabelastninger for disse områdene, jf Stortingets behandling av Rovviltmeldinga.

Strategier for forebyggende tiltak

- Langsiktige løsninger for gjennomføring av forebyggende tiltak, med vekt på bl.a. inngjerding av beiteområder for midlertidig eller permanent skille mellom rovdyr og beitedyr.
- Sau som beiter innenfor ulverevir skal flyttes til arealer som er inngjerdet med tilfredsstillende strømgjerder
- Tidligere sankning av sau som går fritt på utmarksbeite
- Ekstraordinært tilsyn ved akutt skade
- Kvotejakt på gaupe

Forts. neste side

Forts. gult område:

- Skadefelling
 - Terskelen for å iverksette fellingstillatelse på rovdyr skal være lavere enn hva som ellers ville være tilfellet i gult område når det gjennomføres større statlig finansierte fellesprosjekt med flytting av sau til annet utmarksbeite eller inngjerding av større utmarksarealer. Dette gjelder imidlertid ikke felling av ulv innenfor reviområder i forvaltningsområdet.
 - Terskelen for å iverksette skadefelling skal være høyere for alle arter unntatt gaupe i dette området.
- Området har høy prioritet ved tildeling av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak

- Bestandsmålsettingene for regionen skal fortrinnsvis oppnås innenfor blått og gult område.
- Også innenfor de enkelte forvaltningsområdene kan forvaltningen differensieres i forhold til områdets betydning som beitemark, og områdets betydning for oppnåelse av bestandsmålsettingene. Enkelte områder med godt beitegrunnlag og viktige kulturlandskap (eks. Hummelfjell) har potensial til å bli spesielt viktige beiteområder for sau. Rondaneområdet er spesielt viktig for utveksling av jerv mellom Nordkalotten og den sørnorske bestanden, samtidig som det gir en sammenheng i bestanden mellom region 3 (Oppland) og Hedmark.
- I spesielt viktige prosjektområder med inngjerdete utmarksbeiter (Eks. Grue og Trysil) og fellesbeiteprosjekter (eks. Spekedalen, Sålekinna) vil det legges stor vekt på hensynet til beitedyrene, men hensynet til bestandsmålsettingen for arten vil være overordnet.

6.2 Generelle strategier for forebyggende tiltak

I de områder av Hedmark hvor hensynet til beitedyrene skal prioriteres, er ulike fellingstyper det mest aktuelle virkemiddelet (grønt område). Der det skal være faste forekomster av rovvilt (blått og gult område) vil det være nødvendig å gjennomføre effektive forebyggende tiltak for å begrense tap av beitedyr til rovvilt. Allerede igangsatte tiltak må videreføres i den grad tiltakene fungerer effektivt mot rovviltsskade, og samtidig er kostnadseffektivt. Det gule området skal prioriteres høyest ved tildeling av midler til forebyggende tiltak og ønsket omstilling, deretter blått område. Ut fra de senere års erfaringer, bestandssituasjon og -utvikling for ulv, vil det være mest kostnadseffektivt og forutseende å sette inn tiltak som fungerer effektivt mot ulveskader. Flere av tiltakene som skal forebygge skader forårsaket av én rovviltart vil også ha god forebyggende effekt overfor andre arter.

Forebyggende tiltak rettet mot rovdyr omfatter kvotejakt, lisensfelling og skadefelling. Forvaltningsforskriften omfatter bestemmelser for iverksetting av de ulike typer felling, og rovviltneemnda vil legge til grunn følgende generelle strategier for skadefelling, lisensfelling og kvotejakt:

Kvotejakt på gaupe

- Fordelingen av kvoter skal skje i samsvar med den geografisk differensierte forvaltningen, jf. figur 4.
- Der det ikke er konflikter i forhold til husdyr, og det er lokal interesse for å ha en bestand å jakte på, kan dette tas med i vurderingen ved fastsetting av kvoter.

Lisensfelling av bjørn, jerv og ulv

- Fordelingen av kvoter skal skje i samsvar med den geografisk differensierte forvaltningen, jf. figur 4, det vil si at uttaket rettes mot tamreinområdet og de områder der omfanget av beitedyr er størst.
- Ved tildeling av lisenser for jakt på jerv vil en som hovedregel tildele lisens til alle som oppfyller vilkår for tildeling, og uavhengig av geografisk tilhørighet.
- Ved lisensfelling av ulv er det behov for bedre organisering. Rovviltnemndene vil i hvert tilfelle vurdere hvorvidt det skal fastsettes spesielle vilkår for tildeling av lisens som bl.a. omfatter geografisk tilhørighet.
- (+Felles strategier for forvaltning av ulv)

Skadefelling

- For betinget skadefelling fastsettes en kvote for hele regionen, da det er uforutsigbart hvor streifdyr opptrer og gjør skade på beitedyr.
- Fylkesmannen kan gi tillatelse til felling av enkeltindivider av kongeørn som volder vesentlig skade på bufe eller tamrein, jf. § 12 i forskriften.

Ved tildeling av midler til forebyggende tiltak skal "Regelverk for tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader", fastsatt av Miljøverndepartementet den 22.10.2004, legges til grunn. Utover de bestemmelsene som fremgår av regelverket, vil rovviltnemnda legge til grunn følgende strategier som bidrar til å redusere tap av beitedyr til rovvilt:

Utvidet tilsyn på utmarksbeite

- Utvidet tilsyn/gjeting kan støttes økonomisk i områder med bjørneskader.
- Tiltaket må kombineres med andre forebyggende tiltak, som for eksempel tidlig sanking.
- Utvidet tilsyn vil ikke prioriteres som forebyggende tiltak innenfor ulverevir ved tildeling av tilskudd, unntatt for i nødvendige overgangsperioder.
- Blått og gult område (med unntak av ulverevir) prioriteres høyere enn grønt ved tildeling.

Ekstraordinært tilsyn

- Midler til ekstraordinært tilsyn kan gis i akutte skadesituasjoner der skade forårsaket av ulv, bjørn eller jerv oppstår.
- Alle forvaltningsområdene.

Inngjerding

- Satsen for tilskudd til oppsetting av nytt gjerde fastsettes årlig av rovviltnemnda ut fra disponibelt budsjett. Ved forsterkning av eksisterende gjerde fastsettes satsen skjønnsmessig av fylkesmannen ut fra opplysningene om arbeids- og materialbehov i det enkelte tilfelle.
- Tilskudd til gjerding skal nyttes til strømgjerder.
- Inngjerding av utmark som større fellestiltak innenfor gult område og evt blått området er tiltak som skal prioriteres når ordinært utmarksbeiting ikke lenger kan gjennomføres på grunn av omfanget av rovdyrskader.
- Igangsatte gjerdeprosjekter i Trysil og Grue skal videreføres og evalueres.
- I hvert enkelt tilfelle skal det vurderes hvorvidt inngjerding vil komme i konflikt med hensynet til vilt og bruken av utmarka.
- Blått og gult område prioriteres høyere enn grønt ved tildeling.

Flytting

- Flytting av sau til andre beiteområder er et nødvendig tiltak ved etablering av en ulvefamilie eller stasjonært par i det ordinære beiteområdet innenfor ulvesonen.
- Flytting av sau er også et aktuelt tiltak i områder med kroniske bjørneskader.
- Flytting kan skje til andre utmarksbeiter eller til innmark, som akutt tiltak eller forberedt.
- Flytting av dyr fra hele eller deler av beitelag bør skje til utmarksbeiter som har et godt beitegrunnlag og mindre forventet rovviltbelastning enn området en flytter fra.
- Blått og gult område ved store bjørne- og/eller ulveskader.

Tidlig sankning

- Tidlig sankning skal prioriteres som et av de viktigste tiltakene mot skader i siste halvdel av beitesesongen, når faren for angrep er betydelig.
- Blått og gult område prioriteres høyere enn grønt område. Tidlig sankning kan likevel være aktuelt innenfor grønt område når bestanden ligger under målsettingen.

Innmarksbeite

- Tilskudd til beiting på inngjerdet areal hele beitesesongen kan gis til brukere som har eller har hatt kronisk store skader i besetningen forårsaket av ulv og/eller bjørn.
- Tildeling av midler skal prioriteres til brukere innenfor gult område og brukere som har sau som beiter innen registrerte reviområder med ulv.
- Tildeling av midler skal prioriteres til brukere som ordinært har sau fritt på utmarksbeite.
- Oppfølging av brukere som har sau på innmarksbeite med hensyn på snylterproblematikk, lave slaktervekter og sikkert gjerdehold.
- Dersom brukeren har fått tilbud om flytting av sau til annet utmarksbeite eller beiting på inngjerdet utmarksbeite, der staten dekker merkostnader knyttet til tiltaket, vil det måtte foreligge spesielle grunner for å yte tilskudd til (fortsatt) innmarksbeite.
- Satsen for hjemmebeite fastsettes årlig av rovviltnemnda ut fra disponibelt budsjett.

6.3 Tiltak rettet mot allmennheten, utmarksbrukere og kommuner

Forvaltning av rovdyr innebærer også å bidra til å få et realistisk syn på rovdyr. Spesielt er frykt for ulv, men også bjørn, et problem som må tas på alvor. Rovviltnemnda ønsker å bidra positivt til at konfliktene minimeres. Det er viktig å bidra med kunnskap og informasjon om de farene som kan oppstå i møte mellom rovdyr og menneske på en objektiv og balansert måte. Samtidig representerer de store rovdyrene en positiv verdi for mange mennesker. Forekomst av rovdyr vil videre kunne utnyttes i utviklingen av Hedmark som ”Villmarksriket” i reiselivssammenheng.

Konfliktdempende tiltak er i første rekke aktuelle å gjennomføre der det er faste forekomster av spesielt ulv, men også bjørn.

Allmennheten

- Det må arbeides aktivt med kunnskapsformidling og dialog med ulike grupper av brukere av utmarka, barn og unge og berørte for øvrig.
- Ulike informasjonstiltak som kan bidra direkte til å dempe konfliktene knyttet til faste forekomster av spesielt ulv og bjørn, eksempelvis ulvetelefon eller kunnskapsprosjekter (eks. Prosjekt rovviltkunnskap) skal prioriteres når det gis støtte til konfliktdempende tiltak.
- Tiltak rettet mot barn og unge skal prioriteres.
- Viktig å fokusere på riktig søppelhåndtering og forhindre utlegging av mat/åte for å forebygge utvikling av problembjørner som er lite menneskesky.

Lokal medvirkning og dialog

- Kontaktmøter mellom berørte brukere, interesseorganisasjoner, kommuner og rovviltnemnda vedrørende rovviltnemndas politiske arbeid skal avholdes årlig.

Bestandsregistreringer

- Tillitt til bestandstallene medvirker til å dempe konfliktene. Det må knyttes kontakter mellom folk lokalt som ønsker å delta på registreringsarbeidet og de som er ansvarlig for gjennomføring av bestandsregistreringene i området. Også tolkningen av materialet må være åpent og kunne gjøres i fellesskap med lokale registreringsmedhjelpere.

Jaktinteresser

- Felles driftsplansamarbeid innen reviområder for ulv og tilgrensede områder (trekkelg), og gjennomføring av en annen beskatningsprofil for hjortevilt.
- Rådgivning ift hjorteviltforvaltning og informasjon fra fylkesmannen om effekten av ulv og bjørn sin predasjon på hjortevilt.
- Støtte opp om ordningen med ulvetelefon for å minske konflikten mellom ulv og jakthunder. Dette forutsetter imidlertid radiomerkede dyr og programmering av senderne som muliggjør informasjon om stedfesting.
- (Felles strategier med region 4)

Kommunene

- Rovviltnemnda viser til Stortingets merknad i Innst. S. nr. 174 punkt IV, der det heter:
"Stortinget ber Regjeringen opprette en ordning hvor forvaltningsregionene får en egen pott penger blant annet til fordeling til kommuner som har store rovviltbelastninger. Kommunene skal selv stå fritt til å velge hvilke rovviltrelaterte tiltak de vil bruke pengene til."
Se for øvrig omtale under kapittel 9.

6.4 Overordnet strategi ved fordeling av økonomiske midler

Forebyggende kontra konfliktdependende tiltak

Forebyggende og konfliktdependende tiltak er rettet mot ulike typer brukergrupper og er begrunnet ut fra svært ulike behov. Det er vanskelig å forutsi behovene for og omfanget av tiltak som bør iverksettes. Fordelingen av rammen på henholdsvis forebyggende og konfliktdependende tiltak må derfor til enhver tid ses i forhold til det totale budsjettet, rovdysituasjonen i regionen og (hvilke tiltak som bør iverksettes) hvilke brukergrupper som blir sterkest berørt i den gitte situasjonen.

Akutte kontra forberedte forebyggende tiltak

Det er stor uforutsigbarhet med hensyn til hvor streifdyr av ulv og bjørn opptrer i beitesesongen. Av den grunn er det nødvendig å sette av en relativt stor andel av den tildelte rammen for midler til forebyggende tiltak, til akutte tiltak. Midlene fordeles gjennom beitesesongen når skader oppstår.

Avhengig av skadesituasjonen og behov for akutte tiltak den enkelte år, vil det kunne oppstå en differanse mellom fordeling av midler til forebyggende tiltak og faktisk forbruk. Rovviltnemnda vil prioritere langsiktige tiltak ved fordelingen av slike midler. Det er i Hedmark fortsatt et stort behov for investeringsmidler i tilknytning til større fellestiltak som gjerdeprosjektene i Grue og Trysil, samt større fellesbeiteprosjekt som Spekedalen og Sålekinna. Disse og andre fellesprosjekt er med å øke forutsigbarheten for mange brukere og bidra til mer langsiktighet i forvaltningen.

7 SAMORDNING AV VIRKEMIDLER

I St. meld. nr. 15 (2003-04) Rovvilt i norsk natur har regjeringen lagt opp til at virkemiddelapparatet fra landbruk- og miljøsidene skal koordineres i større grad enn i dag. Dette er fulgt opp gjennom Forskrift om forvaltning av rovvilt: "Planen skal gi anbefalninger om bruken av landbrukspolitiske og reindriftspolitiske virkemidler innenfor regionen for å bidra til en samordnet virkemiddelbruk og reduserte tap og konflikter." Regjeringserklæringen understreker at innsatsen for forebyggende tiltak mot rovviltsskade skal økes betydelig, også økonomisk, og at dette er viktig for å opprettholde miljøvennlig utmarksbeiting over hele landet.

For Hedmark vil en slik samordning kunne vurderes i forbindelse med forvaltning av tilskuddsordningene i Regionalt miljøprogram for jordbruket i Hedmark (RMP), Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL- midler) og midler til bygdeutvikling (BU- midler).

7.1 Landbrukets tilskuddsordninger

Gjennom Regionalt miljøprogram skal miljøutfordringene i fylket identifiseres og det skal gjøres en prioritering av hvilke utfordringer virkemiddelbruken skal rettes inn mot. SMIL-midlene blir forvaltet av kommunene i samarbeid med landbruksnæringa og på bakgrunn av kommunale tiltaksstrategier. Det er viktig at arbeidet med Regionalt miljøprogram og de kommunale tiltaksstrategiene koordineres og ses i sammenheng.

Gjennom Regionalt miljøprogram har en målrettet virkemiddelbruken gjennom forskrift om tilskudd til generelle miljøtiltak for jordbruket i Hedmark. Det er etablert tre tilskuddsordninger for å bidra til å begrense gjengroing, bevare og delvis gjenskape viktige kulturlandskapselementer i regionene og ta vare på, utvikle og bruke tradisjonelle kulturlandskap og tradisjonsbærere.

- Tilskudd til seterdrift med mjølkeproduksjon
- Tilskudd til verdifulle kulturlandskap som høstes ved beite eller slått
- Tilskudd til beitelag

(Forskrift om tilskudd til generelle miljøtiltak for jordbruket i Hedmark)

I løpet av 2006 vil verdifulle kulturlandskap for Hedmark være kartlagt og det vil bli foretatt en prioritering av områder som vil komme under den nye ordningen med "Tilskudd til verdifulle kulturlandskap som høstes ved beite eller slått".

Ordningen med tilskudd til beitelag skal bidra til å legge forholdene til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark og å redusere tapet av dyr på utmarksbeite. Organiseringen i beitelag bidrar til at både tilsyn og sanking av dyr kan gjennomføres på en effektiv måte.

BU-midlene skal legge til rette for næringsutvikling som danner grunnlag for langsiktig, lønnsom verdiskapning og desentralisert bosetting med utgangspunkt i landbrukets ressurser og landbrukseiendommen spesielt. I § 5 heter det at "*dersom bygdeutviklingsmidler nyttes til tiltak i rovviltutsatte områder skal det tas utgangspunkt i anbefalingene fra den regionale rovviltutnemnden, sett sammen med andre mål og rammebetingelser som gjelder for vedkommende region.*" I tillegg pekes det i rundskrivet (M-1/2005) på at næringsutøvere fra

om med 1. januar 2005 må søke om midler til tyngre driftsomlegginger knyttet til rovvilt over BU-ordningen. (Forskrift om midler til bygdeutvikling)

7.2 Samordning

En forutsetning for å få til en bedre samordning av virkemidlene er at de økonomiske rammene økes gjennom øremerkede midler. Det er viktig at en samordning av virkemidlene ikke går på bekostning av andre prioriterte satsinger innenfor landbruket. Videre må regelverket tilknyttet eksisterende virkemidler harmoniseres. Dette gjelder spesielt for areal- og kulturlandskapstilskuddet og tilskudd til beitelag (jf. kap. 9).

Regionalt miljøprogram

Gjennom regionalt miljøprogram vil det i løpet av 2006 foretas en utvelgelse av prioriterte kulturlandskapsområder i Hedmark. Det blir viktig å se dette i sammenheng med den differensierte forvaltningen det legges opp til på rovviltområdet.

Videre vil tildeling av midler til organisert beitebruk kunne ses i forhold til rovviltsituasjonen, og i sammenheng med de prioriteringene i virkemiddelbruken som gjøres i forvaltningsplanen.

SMIL-midler

Det er viktig at kommunene i forbindelse med utarbeidelse av tiltaksstrategier for bruk av SMIL-midlene tar hensyn til den differensierte forvaltningen det legges opp til i rovviltforvaltningen. Dette for å få en best mulig effekt av de investeringene som gjennomføres.

BU-ordningen

Det er stort behov for investeringer og oppgraderinger innenfor mjølk- og kjøttproduksjonen i Hedmark. Skal BU-ordningen være et reelt virkemiddel også når det gjelder driftstilpasninger og omstillinger i landbruket som følge av rovvilt, uten at dette går på bekostning av andre satsingsområder innenfor landbrukspolitikken, må det følges opp med øremerkede midler og økte rammer. Dette bør videre synliggjøres gjennom Landbruk- og matdepartementets nasjonale strategi for næringsutvikling, og i de regionale strategiene på området.

8 KUNNSKAPSBEHOV

Det knytter seg store utfordringer til rovviltforvaltningen i Norge og det er flere kryssende hensyn som skal ivaretas. Dette forutsetter en høy grad av kunnskap både om rovviltet, beitedyrene og om samfunnsmessige forhold. Det blir viktig at kunnskapsoppbygging prioriteres, samtidig som allerede igangsatte prosjekt evalueres og kunnskapen formidles ut til berørte parter.

- Pålitelig informasjon om størrelsen på rovdyrbestandene er en forutsetning for å få aksept for de nasjonale bestandsmålene og for en effektiv forvaltning regionalt. Dette forutsetter økte ressurser på bestandsregistrering. I Hedmark er det også viktig i forvaltningsøyemed å gjennomføre innsamling av prøver for DNA-analyser av spesielt bjørn, men også av jerv og ulv.

- Kunnskap om rovdyrs biologi og adferd bidrar til å gjøre forvaltningen enda mer effektiv og målrettet.
- Det finnes et forbedringspotensial innenfor virkemiddelbruken. Det er viktig å komme på offensiven i forhold til utvikling av nye forebyggende tiltak. Ny kunnskap kan erverves gjennom støtte til div. prøveprosjekt. For eksempel vil elektronisk overvåkning av dyr på utmarksbeite kunne være et godt hjelpemiddel for å bedre dyrevelferden og effektiviteten av forebyggende tiltak i områder med rovvilt.
- Den geografiske differensieringen det legges opp til i forvaltningsplanen har prioritert hensynet til beitedyr og rovvilt. Det blir viktig å dokumentere hvordan den differensierte forvaltningen vil påvirke hjorteviltbestanden.
- Tilsvarende er det behov for økt kunnskap om beiteverdier og bæreevne i prioriterte beiteområder.
- Det er behov for mer kunnskap om konsekvenser av beiting på inngjerdet areal eksempelvis kostnader ved iverksetting og drift.
- Registrering av kongeørnbestanden. Økt kunnskap om hvilke type individer som forårsaker mest skade på husdyr og tamrein.

9 ROVVILTNEMNDAS OVERORDNEDE POLITISKE SIGNALER

Tidsperspektiv

Den tunge utfordringen som region 5, Hedmark er tildelt i forhold til Stortingets bestandsmålsettinger for rovdyr, gjør det nødvendig å legge inn et tidsperspektiv på 5-10 år for å nå målet. Det vil gi forvaltningsplanen nødvendig fleksibilitet i forhold til forutsetningen om et to-delt mål; både bruk av utmarksbeite til husdyr og tamrein og plass for rovdyr. Når det gjelder bestandsmålet om 3 årlige ynglinger av ulv, forutsettes det at denne utfordringen fordeles på hele forvaltningsområdet for ynglende ulv. Det vil derfor være akseptabelt at det til tider kan være mindre enn 3 ulvflokker i sonen inntil det etablerer seg ny flokk på "ledig" plass innenfor forvaltningsområdet. Belastningen med ulvflokker kan på dette viset rullere innen forvaltningsområdet.

Økonomi

Region 5 - Hedmark er tildelt det største ansvaret for oppnåelse av bestandsmålsettingene for rovdyr i Norge. Målsettingene innebærer en relativt stor tetthet av rovvilt, og regionen har bestandsmålsettinger for alle de fire store rovdyrene samt kongeørn. Regionen har derfor en særlig utfordring med hensyn til kommunikasjon og konflikthåndtering, og forvaltningsplanen forutsetter en betydelig økning i de økonomiske midlene til Hedmark i tråd med forutsetningene i St.meld. og i "Plattform for regjeringssamarbeid mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005-09". Dette er også helt nødvendig for at rovviltnemnda skal nå målene i planen.

Rovviltnemnda viser til at Stortinget har vedtatt at det skal opprettes *"en ordning hvor forvaltningsregionene får en egen pott penger blant annet til fordeling til kommuner som har store rovviltbelastninger. Kommunen skal selv stå fritt til å velge hvilke rovviltrelaterte tiltak de vil bruke pengene til"*. Dette er ikke fulgt opp. Det ville virke konfliktdempende om det ble avsatt egne midler til rovviltutsatte kommuner. Med dagens ordning er opplevelsen at tilskudd til konfliktdempende tiltak går på bekostning av tilskudd til forebyggende tiltak, og dette går

utover andre berørte grupper. Kommuner med areal som inngår i revir for par eller ulveflokker i ulvesonen skal prioriteres når det gjelder fordeling fra denne potten med midler.

Det er kostbart å gjennomføre tiltak i bjørne- og ulveskadeområder, fordi det kreves store investeringer i teknisk materiell samt at driftsutgiftene blir relativt betydelige for tyngre forebyggende tiltak som beiting på inngjerdet areal. Dette må tas hensyn til ved fordeling av rammene til de ulike forvaltningsregionene.

Økningen av bestanden av alle rovviltarter i Hedmark vil føre til at behovene for tiltak vil være økende inntil målene er nådd. Kostnadene i forhold til forebyggende og konfliktdempende tiltak vil derfor øke etter hvert som bestandene øker. Når bestandsmålene er nådd, vil kostnadene måtte ligge på et vesentlig høyere nivå enn i dag. Gjennomføringen av Stortingets målsettinger for region 5 vil derfor føre til behov for vesentlig og årlig økning i bevilgningene til forebyggende og konfliktdempende tiltak

Forvaltning av grenseflokker av ulv

Med bakgrunn i utviklingen av ulvebestanden ønsker rovviltnemnda en klargjøring av den definisjonen man benytter på grenseflokker av ulv. Bakgrunnen er at det oppleves konfliktfyllt når et revir i hovedsak ligger på norsk side uten at regionene har forvaltningsmyndighet. Det forutsettes derfor at flokker som i liten grad benytter svensk område, telles med i den norske bestanden.

Forvaltningssamarbeid med Sverige

Rovviltnemnda forutsetter at det i større grad etableres kontakt og samarbeid med svenske myndigheter på alle nivåer om forvaltning av ulv. Ikke minst gjelder dette forvaltningen av grenseflokker av ulv. Samarbeidet må også innbefatte bestandsregistrering, overvåking og forskning, basert på de samarbeidsarenaer som finnes både politisk, i høgskole/forskningsmiljøet og mellom interesseorganisasjoner i Hedmark, Värmland og Dalarna.

Forvaltningsmerking

Forvaltning av små bestander krever presisjon. Forvaltningsmerking av særlig ulv og bjørn kan være et viktig hjelpemiddel i forvaltningsøymed, og dette bør derfor diskuteres. For eksempel vil en merking av ett eller begge alfadyrene i grenseflokker bidra til at vi bedre kan fastslå utstrekning av revirene. Merking av binner for dokumentasjon av reproduksjon er viktig i forhold til å kunne fastslå hvorvidt bestandsmålet er oppnådd, samtidig som det gir økt fleksibilitet mht skadefelling av hannbjørn. Det er avgjørende for en sikrest mulig bestandsfastsetting og vurdering av arealbruk at berørte kommuner og grunneiere stiller seg positive til nødvendig aktivitet for å radiomerke rovdyr.

Samordning og tilpasning av regelverk

I Hedmark er det over lengre tid iverksatt forebyggende tiltak mot rovviltskader som har hatt god effekt mht å redusere tap. Gjennomføring av en del av tiltakene får imidlertid konsekvenser for tildeling av midler fra tilskuddsordningene på landbrukssiden. Dette er tidligere tatt opp med sentrale myndigheter.

Areal- og kulturlandskapstilskudd (Nasjonalt miljøprogram)

I Hedmark går et betydelig antall sau på innmarksbeite som tiltak mot rovvilt. Satsene for arealbehov i AK-tilskuddet i disse områdene fraviker de satsene som legges til grunn av miljøforvaltningen som kompensasjon for å holde sau på innmarksbeite. Dette medfører at

flere brukere får betydelig reduksjon i AK-tilskuddet som følge av en tilpasning til rovviltsituasjonen. Dette må løses.

Tilskudd til beitelag (Regionalt miljøprogram)

Fylkesmannen har for denne tilskuddsordningen redusert kravet om lengden på utmarksbeiteperioden fra 8 til 6 uker bl.a. for å tilpasse ordningen til rovviltsituasjonen i fylket. Kravet for å få utmarksbeitetilskudd over produksjonstilskuddsordningen er 8 uker. Dette medfører at enkelte brukere på grunn av rovviltsituasjonen må korte ned utmarksperioden og dermed ikke får utbetalt utmarksbeitetilskudd. Hedmark har behov for en dispensasjonsadgang på dette området.

Forskrift om forvaltning av rovvilt

I forskriften § 8 heter det at en rovviltnemnd kan tildele kvote for betinget skadefelling for perioden 1. juni til og med 15. februar, dersom vilkår etter forskriften § 7 er oppfylt. Rovviltnemnda gjør oppmerksom på at av hensyn til reindrifta er det ønskelig med en forlenget periode vinterstid for å kunne dekke behovet for skadefelling også etter 15. februar.

Bistand fra Statens naturoppsyn

Det er ønskelig at hovedansvaret for gjennomføring av skadefellingsforsøk i Hedmark tillegges Statens naturoppsyn, men med bistand fra det kommunale rovviltfellingslaget.

10 OPPSUMMERING

Gjennomføring av en differensiert forvaltning skal bidra til langsiktighet i forvaltningen og til at den todelte målsettingen kan ivaretas. Med den foreslåtte inndelingen av Hedmark i tre forvaltningsområder vil ca. 80 % av det totale antallet sau på utmarksbeite samt det samiske tamreinområdet ligge i områder der virkemidlene i hovedsak skal omfatte ulike fellingsregimer, og beitedyr skal prioriteres framfor rovvilt. I områder hvor det er akseptert å ha ynglende gaupe og jerv, leveområder for ynglende binner og ulv vil en måtte forvente en endret bruk av beiteressursene, jf kap 9 om økonomi. I disse områder er virkemidlene i hovedsak økonomiske, og det skal gis tilskudd til effektive forebyggende tiltak slik at tapene blir lavest mulig.

Rovviltnemnda er opptatt av å ivareta interessene til andre grupper og dempe konfliktene i tilknytning til forvaltningen av de store rovdyrene på en best mulig måte.

Dette er første utgaven av forvaltningsplan for rovvilt i Hedmark. Dette er en langsiktig plan, men det er naturlig med en rullering med utgangspunkt i de erfaringer som høstes underveis. Rovviltnemnda ønsker på denne måten å signalisere at forvaltningsplanen skal være et dynamisk dokument.

VEDLEGG:

MINDRETALLETS FORSLAG TIL DIFFERENSIERT FORVALTNING

Alternativt forslag til deler av kapittel 6

Geografisk differensiert forvaltning

Erstatter kapittel nr 6 fra start på side 7 i flertallets forslag og frem til side 12 Kvotejakt på gaupe. Hvis mindretallets forslag skulle bli vedtatt, må det gjøres mindre tekstmessige endringer i resten av forvaltningsplanen.

Forvaltningsplan for store rovdyr i Hedmark – forslag til strategi for differensiert forvaltning

Den differensierte forvaltningen bygger på stortingets vedtak om todelt målsetting. Stortinget vedtok også, side 18, Innst. S. nr. 174 sitat ”Det forutsettes at når det gjelder fordelingen av rovdyrene innenfor de enkelte regioner, må Regjeringen ta hensyn til at det samlede trykket av rovdyr ikke skal øke i de regioner det er mye fra før, snarere bør antallet gå ned.” sitat slutt.

Dette betyr at bestandsmålene for gaupe, jerv og bjørn ikke kan oppfylles innenfor ulvesonen.

Forvaltningen av store rovdyr i Hedmark har som formål å redusere konfliktnivået som rovdyrene har overfor husdyrnæring, friluftsliv, jakt og utmarksnæring. Livskvaliteten for innbyggerne i Hedmark må ikke reduseres. (jfr. Soria Moria erklæringen)

Dette betyr blant annet at rovvilt som permanent etablerer seg for nær bebyggelse eller viser abnormal adferd må vurderes opp mot skadefelling/uttak.

Forvaltningen innenfor det samiske tamreinområde skal følge stortingsvedtaket, i tillegg innebærer dette alternativet en buffersone for tamreindrifta ved at etableringer av gaupe og jerv skal forekomme andre steder.

I det alternative forslaget er hovedvekten lagt på det generelle rovvilttrykket og mulighetene til å endre dette. Man må derfor bruke noen år på å nå den fastsatte målsetting. Slik det er i dag har alle områder i grove trekk alle 4 rovviltarter samt kongeørn på enkelte steder. Av den grunn vil det totale rovvilttrykket synke betraktelig hvis man slipper unna med 1 til 2 av artene.

Selv om dette alternativet legger opp til en geografisk differensiering av de ulike rovviltartene, er det selvfølgelig også slik at etableringer / ynglende par av artene unntatt ulv, på steder hvor disse ikke forårsaker konflikter med annen virksomhet, næring eller andre interesser tillates. Dette vil også være med på å redusere det totale rovvilttrykket.

Den differensierte forvaltningen skal bidra til at det totale rovvilttrykket holdes så lavt som mulig. Forvaltningsområdet for ynglende ulv er vedtatt av Stortinget. For bjørn, jerv og gaupe vil forvaltningen legges opp slik at ynglende bestander av disse artene i minst mulig grad overlapper forvaltningsområdet for ulv. Innen forvaltningsområdet for ulv vil ulven medføre et høyt rovvilttrykk og et så høyt konfliktnivå, at det ikke er tilrådelig å forsterke dette ytterligere ved å bygge opp bestandene av de andre rovdyrene i samme område.

Stortingets todelte målsetting innebærer at det også i fremtiden skal være mulig med en fortsatt aktiv og allsidig bruk av utmarksressursene og en opprettholdelse av levende lokalsamfunn, levedyktig landbruksnæring og småfehold innenfor forvaltningsområdet for ulv. Høy bestand og et strengt vern av andre rovdyr i tillegg til ulv vil være negativt i forhold til denne målsettingen. Rovviltforvaltningen i Hedmark skal gjennom sin virkemiddelbruk ikke være til hinder for nyetableringer eller overgang til småfehold i fremtiden.

Når tap av beitedyr inkludert rovviltskader overskrider normaltapet pluss 4 % i 2 påfølgende år i et beiteområde, skal det settes inn effektive tiltak, herunder tiltak som reduserer den skadevoldende rovviltbestanden i konkrete kriseområder.

Utbredelsen av jerv i Hedmark overlapper ikke med forvaltningsområdet for ulv. Jerven har sin utbredelse nord og vest i fylket. For bjørn er det kun registrert en yngling siste 50 år i Hedmark. Dette var i Trysil. Bjørnen har imidlertid en vid utbredelse i Hedmark, men området mellom Glomma og svenskegrensen i midtre deler av fylket synes å ha den høyeste observasjonsfrekvensen av bjørn.

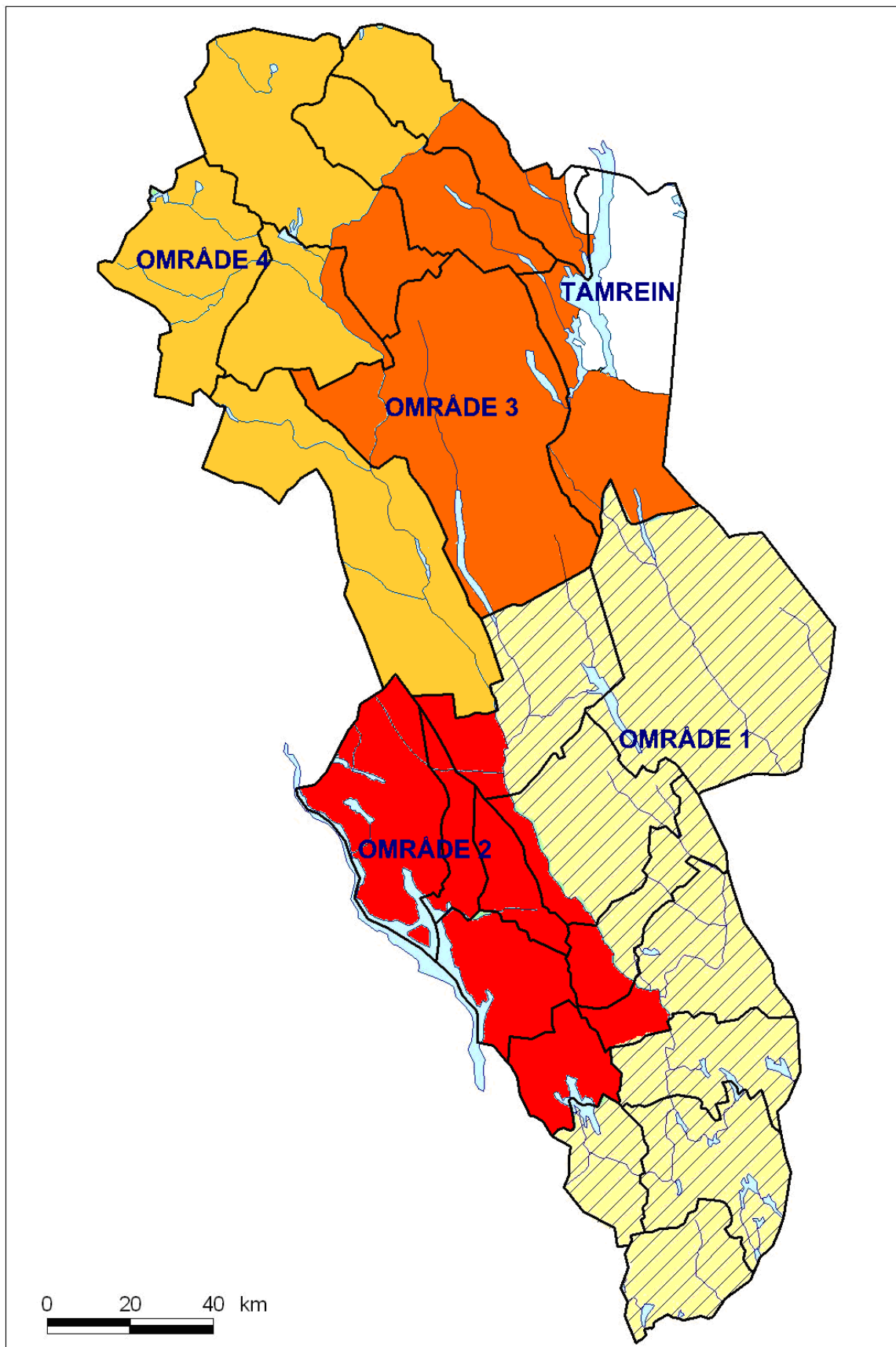
Forvaltningsområdet for ulv er lite arealmessig i forhold til målet om tre helnorske ynglinger. Det forholdet at grenserevir ikke regnes med i måloppnåelsen og at det er lite sannsynlig med ulveetablering vest for E6, gjør at tettheten av ulv i Hedmark blir høy. Det blir begrensede muligheter for en aktiv forvaltning av ulv innenfor forvaltningsområdet. Ulvens viktigste naturlige byttedyr er elg og rådyr. Elg er også et viktig byttedyr for bjørn, og rådyr er et viktig byttedyr for gaupe. Tilgangen på naturlige byttedyr vil også kunne ha betydning for omfanget av tap av sau og for rovdyrenes atferd i forhold til befolkede områder. Av hensyn til elgbestanden og de interesser som jakt og næring har i forhold til elgen er det ikke ønskelig med etablering av bjørn i områder der en har ulv. Kombinasjonen av disse to rovdyrene vil medføre et svært høyt predasjonstrykk på elgbestanden.

Det er besluttet at Hedmark skal forvalte ulven i samarbeid med Region 4 (Oslo, Akershus, Østfold). Som følge av det totale rovvilttrykket i Hedmark vil det være naturlig å legge 2 ynglinger til Region 4. Skadeomfanget i Hedmark ligger på ca 26 % av det totale på landsbasis.

Utviklingen i tap av sau til gaupe tyder på en sammenheng mellom tilgangen på naturlige byttedyr og skadeomfang på sau. Da gaupebestanden i Hedmark økte etter fredningen i 1992 ble også rådyrbestanden redusert. Samtidig med nedgangen i rådyrbestanden økte også skadeomfanget på sau. Det er naturlig å forvente at gaupa tar færre sau i områder med en god rådyrbestand enn der det er lite rådyr. De tetteste og mest produktive rådyrbestandene i Hedmark er i områdene langs med Mjøsa og på Hedmarken. Disse områdene vil også være de beste biotopene for gaupe.

Jerven er en del av økosystemet i fjellet sammen med villrein og fjellrev. Samtidig er jerven den av rovdyrene som forvolder størst tap av sau fordi utbredelsen ofte sammenfaller med viktige beiteområder.

Kommunene i område 3 mellom Ulvesonen og Glomma, som er et naturlig skille når det gjelder forvaltning, er de av kommunene utenfor forvaltningsområdet for ulv som raskest vil kunne bidra til at bestandsmålet for bjørn oppfylles. I tillegg til dette vil det være naturlig med 1 bjørneyngling i nordre del av Ulvesonen, området Trysil og Ljørdalen inn mot Svenskegrensen.

For samtlige forvaltningsområder vil terskelen for lisensfelling og skadefellingstillatelser variere med hensyn til hvilken rovviltart en vurderer. Forvaltningsområdene har hovedansvar for hver sin rovviltart. Terskelen for et fellingsvedtak vil være høyere for den arten som forvaltningsområdet har hovedansvar for enn det den vil være for noen av de andre artene. Det skal som hovedregel ikke tillates ynglinger av andre arter enn de områdene har hovedansvar for.

Forvaltningsområde 1

I dette forvaltningsområdet skal ulven prioriteres på bekostning av andre rovviltarter. For å redusere det totale rovvilttrykket skal bestandene av gaupe og jerv holdes på et lavt nivå. Det legges også opp til 1 yngling av bjørn i nordre del.

Gitt det store antall ulv i grensesonen samt ynglinger i Sverige av både bjørn og ulv vil det i område 1 være et stort antall streifdyr.

Dette er dyr som kan gjøre stor skade, men er vanskelig å forvalte på en tilfredsstillende måte. For å senke det totale rovvilttrykket og fordele dette på best mulig måte, er det naturlig at det legges opp til 1 yngling i område 1 i Hedmark. De resterende 2 ynglinger etableres i region 4.

Dersom areal av betydning ikke har revirhevdende ulv kan det tillates et høyere bestandsnivå av de andre rovviltartene. Dette er særlig relevant i forhold til bestandsmålet for bjørn i Trysil.

Forvaltningsområde 2

Skal sammen med område 3 ha hovedansvar for regionens mål om 10 ynglinger av gaupe. I dette forvaltningsområdet skal Gaupa prioriteres på bekostning av andre rovviltarter. For å redusere det totale rovvilttrykket skal bestandene av bjørn og jerv holdes på et lavt nivå.

Forvaltningsområde 3

Skal sammen med område 2 ha ansvaret for regionens mål om 10 ynglinger av gaupe. Hovedtyngden av gaupe vil av naturlige grunner være i område 3, men areal og totalt rovvilttrykk tatt i betraktning må man forvente noen ynglinger her. Skal også ha hovedansvaret for 2 ynglinger av bjørn. I dette forvaltningsområdet skal bjørn og gaupe prioriteres på bekostning av andre rovviltarter. For å redusere det totale rovvilttrykket skal bestanden av jerv holdes på et lavt nivå.

Forvaltningsområde 4

Området har hovedansvaret for jervebestanden i Hedmark. Selv om dette er et område med stor sauebestand er det også det området jerven må gjennom for å oppnå bestandsmålet. Det vil derfor være lettere å håndtere faste ynglinger med uttak av det som kommer i tillegg, fremfor å måtte fungere som transitt område for jerv i lang tid, for å kunne oppnå de årlige vedtatte ynglinger lengre ned i fylket. I dette forvaltningsområdet skal jerven prioriteres på bekostning av andre rovviltarter. For å redusere det totale rovvilttrykket skal bestandene av bjørn og gaupe holdes på et lavt nivå.

Forvaltningsområde 5

Området er beiteområde for tamrein. For det Sør-Samiske området gjelder vedtak i Stortinget.

Forvaltningsområde 1

Viktig område for at Hedmark skal oppfylle sine forpliktelser for de nasjonale bestandsmålsettingene for ulv. I dette området må det påregnes tyngre forebyggende tiltak som beiting på inngjerdet areal. Virkemidlene vil i hovedsak være knyttet til tiltak rettet mot beitedyrene. Det vil kunne gis skadefellingstillatelser i spesielle skadesituasjoner. Kvotejakt på gaupe og på lengre sikt lisensfelling på bjørn og ulv er aktuelt å gjennomføre

Området er spesielt viktig for oppnåelse av bestandsmålsettingene for ulv og delvis bjørn. Bjørn gis et sterkt vern i grensetraktene i nordre del av ulvesonen, for sammen med område 3 å oppnå bestandsmålsettingen om 3 årlige ynglinger.

Lisensfelling av ulv skal være et virkemiddel for å regulere bestanden i henhold til det nasjonale målet om tre årlige ynglinger i hele ulvesonen. Det er forventet antall ynglinger som legges til grunn. Ved uttak av par eller familiegrupper skal lisensfelling iverksettes i de revirene som har eksistert lengst.

Dette området skal være prioritert ved iverksettelse av lisensfelling av bjørn ut over den yngling som området har ansvaret for. Uavhengig av bestandsmålet kan lisensfelling iverksettes hvis dette er nødvendig med hensyn på å redusere den totale predasjonen på elgbestanden.

Strategier i Forvaltningsområde 1

- Langsiktige løsninger for gjennomføring av forebyggende tiltak, med vekt på bl.a. inngjerding av beiteområder for midlertidig eller permanent skille mellom rovdyr og beitedyr, der dette er nødvendig
- Sau som beiter innenfor ulverevir bør flyttes til arealer som er inngjerdet med tilfredsstillende strømgjerder.
- Kvotejakt på gaupe
- Tidligere sanking av sau som går fritt på utmarksbeite
- Ekstraordinært tilsyn ved akutt skade
- Skadefelling
 - Terskelen for å iverksette skadefelling skal være høyere for Ulv og Bjørn i dette området.
- Området har høy prioritet ved tildeling av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak
- Rovviltneimnda vil jobbe for at omstillingspakker gjeninnføres, slik at dette kan være et alternativ hvor andre løsninger ikke viser seg være tilfredsstillende og det er et sterkt ønske fra skadelidende om dette.

Forvaltningsområde 2, 3 og 4

Det vil være faste forekomster av rovvilt, med unntak av ulv, i områdene. Det skal være mulig å ha sau og storfe fritt på utmarksbeite, men det må forventes noe tap til rovvilt. Forvaltningen differensieres mellom viktige beiteområder for sau og storfe og viktige områder for yngling av rovvilt. Kvotejakt, lisensfelling, skadefelling samt lettere forebyggende tiltak som tidlig sanking av sau og ekstraordinært tilsyn er de aktuelle virkemidlene.

Strategier i Forvaltningsområde 2, 3 og 4

- Skadefelling
 - Terskelen for å iverksette skadefelling skal være lav for de rovviltarter som området ikke har hovedansvar for.
 - Det skal som hovedregel, i de forskjellige områder, ikke tillates yngling av andre arter enn det som det enkelte området har hovedansvaret for.
 - Skadefelling av streifdyr av ulv skal iverksettes umiddelbart.
- Tidligere sanking av sau som går fritt på utmarksbeite
- Ekstraordinært tilsyn ved akutt skade
- Kvotejakt på gaupe
- Lisensfelling av jerv, bjørn og ulv.
 - Utenfor ulvesonen skal det ikke forekomme ulverevir. Lisensfelling vil være et viktig virkemiddel for regulere dette. Denne kan iverksettes så lenge den ikke truer den totale bestanden i Skandinavia.

- Lisensfelling av jerv må ta hensyn til det området som skal bidra til oppnåelse av bestandsmålet for arten.
- Lisensfelling av bjørn vil i første omgang gjennomføres utenom grensetraktene i Hedmark og utenom der det registreres forekomst av ynglende binne(r).
- Områdene prioriteres ved tildeling av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak

Forvaltningsområde 5

Innenfor det samiske tamreinområde finnes det få andre tilfredsstillende løsninger for å redusere tap i en akutt situasjon enn skadefelling.

Det er likevel viktig og merke seg at forvaltningen innenfor det sør-samiske tamreinområdet skal følge stortingsvedtaket.

Dette er den sørligste sameetableringen i Norge og betydningen av å opprettholde denne er i så måte betraktelig.

Bestandsregistrering av ørn og en fremtidig konkretisering av ønsket bestandsmål må iverksettes.

Merete Furuberg
sign

Johnny Hult
sign